

KNJIŽEVNOST.

Grof Lev N. Tolstoj: **Ljudske pripovedke**. Iz ruščine prevel dr. Ljudevit Pivko. Cena broš. 2-40 K, vez. 3 K. Maribor 1913. Tiskala Zadružna tiskarna v Krškem. — Tolstoj je eden največjih mož in najslavnejših pisateljev naše dobe. Kdor pozna njegovo mišljenje in življenje, komur so znana od blizu njegova literarna dela, mora brezpogojno občudovati tega duševnega velikana, ki je izmed vrste ljudi *quaerentium Deum* ena najbolj zanimivih oseb. — V vseh spisih se značilno izraža njegova individualnost, ki živi, opazuje, premišljuje, kombinira, nastopa kot videc in prerok; ki se često vara, moti, obupuje, ki pa vedno tako iskreno, tako globoko izraža svoja čuvstva, kakor malokateri sodobnih pisateljev. Značilno je zanj, da je pisal vedno s tendenco, ne sicer izraženo v kakih naukih, pač pa iz dejanj s tako silo prodirajočo, da se ne čudimo vplivu, ki je za vselej zagotovljen njegovim delom. Upamo, da se nam ponudi čas in prilika, da o Tolstem in sploh o pomenu ruskega romana za sodobno literaturo napišemo obširnejšo razpravo. — Tudi *Ljudske pripovedke* nosijo pečat Tolstojevga duha. — Prevod je izvršen po izvirniku, kar se nam zdi ob današnji povodnji raznih prevodov potrebno poudariti, jako vestno in kritično; tudi jeziku se ne more ničesar oporekati. —n.

Ledinskega Mlada Breda v prvi redakciji. V rokopisni ostalini pesnika Rodoljuba Ledinskega, ki se nahaja v Marijanišču¹ in obsega še mnogo neobjavljenih pesmi, je tudi sešitek z naslovom »Narodne krajske pesmi ino balade. Zapisane v Ledinah 3. Kímovica 1838«. Zvezek nosi zgoraj v desnem kotu šifro Th. D in je po obliki podoben onemu, ki je last gosp. župnika Vrhovnika, samo da ima zadnji šifro Th. C, kar bi dalo sklepati, da imamo iz l. 1838. večjo serijo zvezkov, — naš sestoji iz devetih listov v četverki —, v katere je Ledinski zapisoval narodne pesmi. Tu podajam iz njega *Mlado Bredo*, da se spozna razlika med Vrazovim in Prešernovim vplivom na Ledinskega. Kot je izšla natisnjena v Čebelici 1848., je gotovo nastala pod vplivom Prešernovega stiliziranja, ki ga je uporabil že pri Lepi Vidi v III. letniku Kranjske Čebelice, bodisi da je Prešeren rokopis Ledinskega popravil, bodisi da je Ledinski sam stilizacijo izvršil. Po Bleiweisovih besedah v Novicah l. 1853., str. 21. bi se moglo na poslednje misliti. A naša redakcija, iz l. 1838., ko si je Ledinski dopisoval z Vrazom, kaže v metru in v stalno se ponavljajočih formulah narodno lice, dasi so v popravkih z rdečim in navadnim svinčnikom — kdaj? — že izvedeni prvi početki poznejše stilizacije.

- Práv zgódej Bréda je vztájala,
Kákor je zmirej bila vájena;
In šla je góri v górnje líne stat.
Šíróko líne je odpérala,
5 Na rávno pólje dóli glédala;
Na pólji vglédala meglíčico,
In še takó mi právi, govóri:
Le sím mi pójte stára mati vi!
De mēni bodete povédali,

¹ Prim. Grafenauer, Zgod. nov. slov. slovstva, II. del, str. 180.

- 10 Kaj je letá z 'ana meglíčica
Al je meglíčica ta od vodě,
Al je meglíčica ta od gorě?

K nji máti skérbna úrno perletí,
In še takó mi právi, govóri:

- 15 To pa nobéna meglíčica ní!
Oj! sápa úrnih túrških konj je tó,
Zdej Bréda! Túrki po-te jezdijo.

- Še Bréda dóli páde in omedlí,
Po tém se mi pa góri še zbudí,
20 In še takó mi právi, govóri:
Ne dájte máti! húd'mu Túrku me
Turk sílno húdo máter mi imá
Mu umoríla je že ósim žen
In mēne túdí umoríti zná. —

- 25 Vse kár po zémľji léze ino grě
Od njě hudóbe káj povédát' vě!
Mi strúpa v vínu bo napívála,
In v krúhu ga mi bo ponújala. —

- Tak mládí Brédi máti govóri:
30 Kaděr bo taša ti napívála
Zlí víno na zelěno tráčico
In zlí ga tud' na sílno skáľico;
Kaděr ti kruha bo ponújala
ga věrgla bodeš mlad'mu kúzetu.

- 35 Takó pa mláda Bréda govóri:
Ko bóte bálo mi nakládali,
Nakládali in v skrinjo básali,
Denite zgórej péčo slárásto,
Ker nar popréd jo bódem núcala,
40 Bom ráne serčne sí mašila ž-njo.

Tako mi Bréda dálje govóri:
Ko bójo túrški svátje sím peršli,
Za nóvo mizo zasadíte jih,
In napojíte in napáste jih;

- 45 Kader sí bodejo napívali,
In še po mládí Brédi prašali
Takrát pa po-me ví pošílajte.

In túrški svátje kmálo so peršli,
Za nóvo mizo mat' jih pozadí,
50 Napáse dóbro jih in napojí;
So jeli svatje sí napívatí
In še po mládí Brédi prašati.

Zdej Brédo mládo jim perpéljejo
Za mizo Túrki jo posájajo

- 55 Potém mi jo na konj'ča posadě,
In úrno z Brédo proč derče,
De děla gósta se meglíčica
Meglíčica, oj konjska sapíca.
Se zmakne mládí Brédi sédlice,
60 So v sédlu nóvo ble štíletíce
Se zbódlá Bréda je v sérčíce.

Mlad ženin pa še právi govóri:
Oj kaj jest právim, svatje vam, mojí!
To naredíli máti so húdí

- 65 So umoríli mi že ósim žen
Še to mi umoríti hóčejo. —
Takó še ženín dálje govóri:
Oj, kaj tí právim mládí hlápeč moj
Popraví mládí Brédi sédlice.
70 Takó je pa še mládí hlápeč djál:
Kdor mi bo pa per mládí Brédi spal,
Ta náj jí tudí sédlice popráv'!

Takó pa mláda Bréda govóri:
Oj, kaj tí právim mládí ženín moj!
75 Odprí mu urno skrinjo písono,
In vúnkej vzěmí péčo slárásto,
De ráno bódem zamašila ž-njo.

- In kaj ti pa še pravim ženin mlad
Al je še dáleč tje v tvoj grad?
- 80 Le molči, molči, mláda Brédica!
Sej se že vídí zlata strešica.
Še mi čez rávno pólje jezdi jo
Tak kákor tice v zráku letajo. —
In kader v běli grad perjézdijo
- 85 Perjézdijo in še perdirjajo,
Na dvóru táša jih perčákvála
Tako je Brédi pergovárjala:
Vse kar po zémli léze ino grě
Je od lepote právilo tvojě
- 90 Pa vúnder si ti vsa prebrešena.
Zdej Brédi táša je napívála
In ji pogáče je ponújála
In še takó je pergovárjala:
Sinljova! pi rúdeče víncice
- 95 Iměla boš rúdeče líčice;
Če pa pogáčo boš pokúšála
Postála lépši bódeš od snegá.
Al zlíla na zelěno tráτικο
Je Bréda vínce, in na skálico;
100 Se posušála je vsa tráτica
In razválila se je skalica, —
Pogáčo dála psětu mládímu —
Na městu se razpóčí psíčik mi.
- Še tak mi mláda Bréda govórí:
105 Oj, kaj vam právím húda táša ví!
Vse kar po zémli léze ino grě,
Vse od hudóbe váše kaj pově
Pa vúnder tól'ko še níkolí ne,
Oj táša! Kolikor hudóbní ste.
- 110 Ste umórilí sínu osím žěn
In mění tudí strup napíváte,
In v krúhu mi gá še ponújáte.
Takó še Bréda dáljě govórí:
Oj, kaj ti právím mládi ženín moj!
115 Kí spála bódeva midvá nócoj?
Pokáží mi to světlo kámrico,
In túdí to prebélo póstljico.
- Al stára táša práví govórí:
Per nas pa še naváde táke ní;
120 Kader nevěsto k nam perpěljejo
Za světlo kámrico ne prášájo
In túdí ne za bělo póstljico,
Ampak za čěrno kúhnjo prášájo.
Še jí pokáže žěnín kámrico
- 125 In jí pokáže bělo póstljico.
Ko Bréda v bělí póstljici léží,
Sí sěrčne ráne urno odmaší;
Tako mi pótljěj práví govórí:
Oj teci, teci górká, fríšna krí!
130 Te ljubi materi poslála bom
Tje skóz' devět dežěl na bělí dom
Se níkdar več ne bóve vídile
Ampák le v pěsmi bóve slíšale.
- Takó mi práví ženín mladíh lét:
135 Iměl sim pobič že nevěst devět
Pa per noběni nísim pobič spal
Per těbi, Bréda! hočem pa zaspat',
In níkdar nóčem več od těbe vzstat'.
- Po híši hódí táša, govórí:
140 Oj kaj vam právím zdej, sosědje ví!
In drúgím vším, kí svátje ste moj!
Dozdej ste bílí svátje ví moj!
Zdej bod'te pa pogrěbci, svátje ví!

Pesem sem zapisal natančno po rokopisu v prvotni obliki. Tu slede še lastni popravki Ledinskega, kolikor sem jih mogel razbrati. 10. Popravek nerazumljiv, rdeče — 11. r. Ali meglíčica je od vodě, — 12. r. Ali meglíčica je od gore? — 15. r. To pa že

nikašna meglíčica ni! — 24. r. zná, — 28. r. ponujala! — 30. r. napivala, — 31. r. trático, — 33. r. ponujala, — 39. r. bom potrebná — 40. svinčnik, vezvala — 43. r. posadite — 52. svinčnik, jeli so po Brédi spraševati — 53. r. perpeljejo, — 54. posajajo, — 60. r. blo štiletece, — 63. r. Oj, — 65. r. žen, — 68. r. Oj, moj, — 69. svinč. nerazumljivo — 75. svinč. Hiti skrinjo pisano odpreti, — 84. r. Tak, — 88. svinč. nečítljivo — 90. svinč. nerazumljivo, r. prebrěšena! 94. svinč. Nevesta — 109. r. ste; — 111. r. napivate, — 112. r. ponujate! — 115. r. Kje — 116. r. Pokáží mi še — 117. Pokáží mi prebélo postljico — 120. r. perpěljejo, — 121. r. prášájo, — 122. r. postljico; — 131. r. dom! — 132. r. vídile, — 135. r. devět, — 136. r. spal — — 142. r. moj; — 143. r. bodite pogrebci.

Popravke sem napisal tako, da se spozna novo lice verza. Ozirajo se največ na ločila, dasi je še vedno pesem v ločilih in v pravopisu pomanjkljiva. To bo nemara pesem, kakor jo je slišal Ledinski prepevati od »stare svoje matere« na Notranjskem in jo »nekoliko slikano« poslal Kranjski čebelici. (Novice 1853, str. 21.)

Dr. J. Š.

H. R. Hagård: **Salomonovi rudniki**. Kat. Bukvarna v Ljubljani. Afrikanska povest. Iz angleškega preložil J. Mulaček. — Za ljudstvo priporočilna romantična povest. Cena 1-60 K, vez. 2-40 K. — **Roža sveta**. Povest iz dobe križarske vojske. Angleški spisal H. R. Hagård, prevel J. Mulaček. Cena 2-80 K, vez. 3-90 K. Kat. Bukvarna v Ljubljani. — Zanimiva zgodovinska povest, ki priča o velikih pisateljskih talentih Hagárdovih, bo jako dobra knjiga v knjižnicah naših izobraževalnih društev.

Zgodbe napoleonskega huzarja. A. Conan Doyle, prevel V. Mihajlovič. Založba Zlatorog v Ljubljani. — O pomenu Conan Doylejevih romanov smo že pisali v letošnjem letniku »Dom in Sveta«.

Zgodovina pobožnosti sv. Križevega pota. Spisala dr. Avg. Stegenšek. Maribor 1912. Tiskarna sv. Cirila. Cena 2 K pri upravnístvu »Voditelja« v Mariboru. — Bogato po ilustracijah, je delo dovršeno temeljito-znanstveno s spretno in trudaljubivo uporabo najraznejših virov.

Smrt pravičnega. Igrokaz v dveh slikah. Spisala in založila Pepica Senica. V Ljubljani 1913. Kat. Tiskarna. Cena 20 h. — **Dragoceni biseri**. Spisala Pepica Senica. Samozaložba. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru 1913. Cena 52 h. — Zanimiva diletantska poizkusa, ki kaže, kako iz preprostih vrst ljudje z večjo ali manjšo srečo, vselej pa z velikim navdušenjem nastopajo kot pisatelji. V »Dragocenih biserih« je precej lepih navodil za slovensko mladino, vne-majočih jo za delo v blagor domovini.

Sveti Just. — Zgodovinska igra v štirih dejanjih. — Italijanski spisal dr. Fr. Petronio. Iz rokopisa prevel dr. I. D. — Zbirka ljudskih iger 20. snopič. — Zalaga Kat. Bukvarna v Ljubljani. Cena 80 v. — Igra se vrši l. 303. v dobi preganjanja kristjanov pod cesarjem Dioklecijanovim. — Prelagatelj pravi o igri v predgovoru: Med vsemi podobnimi igrami se ta odlikuje po posebno živahnem dialogu in pesniškem jeziku; za nas Slovence je pa tudi še zaraditega zanimiva, ker gledamo v njej junaško smrt zaščitnika škofije, ki je v velikem delu slovenska. — Značaj Justov se sicer pred nami ne razvija nič več; precej ko prvič nastopi,